

Magyar Táncművészeti Főiskola

Nádasi Ferenc Gimnáziuma

Tánc történet

TÁNC TÖRTÉNET

11-12. évfolyam

A középiskolai *tánc történet tanítás* a mi gimnáziumunk speciális helyzetében egyben a főiskolai elméleti képzés része. Ebből következően jellegét tekintve a szakmatörténeti ismeretszerzés, az önálló művészi ítéletalkotás és a műismeret és a források ismerete a legfontosabb jellemzője. Olyan oktató tevékenységről van szó, amelynek célja az általános történelmi és irodalmi műveltségből kiindulva a magasabb szakmai műveltség megalapozása. A tánc történeti tanulmányoknak jelentős szerepük van a tanulók művészi személyiségének fejlődésében, stílusérzékének tudatosulásában, a saját művészetük világában való tájékozódásban.

A tánc történet oktatása az ismeretek megszerzésén túl, a források és a táncművek feldolgozásán alapul, elemző jellegű, ami az összefüggések egyre önállóbb feltárását jelenti. Ugyanakkor törekedni kell a táncalkotások megismerésére, azok közös feldolgozására, ami örömet és feladatokat kell jelentsen a diákok számára. Ehhez igénybe kell venni a hagyományos eszközök (írott források és audiovizuális anyagok stb.) mellett a média modern eszközeit is (világháló, kép-, videó-, hang megosztók, stb.). Fontos, hogy a tanulók elsajátítsák a megfelelő jegyzetelés technikáját és nagyban támaszkodjanak a tanórákon elhangzottak befogadására.

Azonos súllyal kell kezelni a tanulói képességek – az ismeretszerzés, tanulás; a kritikai gondolkodás; a kommunikáció; valamint az időben és térben való tájékozódás – fejlesztését. Ez azért is szükséges, hogy a tanulók képessé váljanak önálló ismeretek szerzésére, értelmezésére, azokkal kapcsolatban önálló vélemény megfogalmazására.

Az időben és térben való tájékozódás mellett törekedni kell arra is, hogy a tanulók tudják használni az speciális szaknyelvet, értsék a fogalmakat; képesek legyenek ismereteiket szóban és írásban egyaránt előadni.

Mivel a forráskezelés készségeinek fejlesztésében jelentősen túl kell lépniük az általános iskolai szinten, e két évfolyam feladata a forráskezelés és - elemzés elemi szabályainak, illetve a tudományos anyaggyűjtés alapjainak elsajátítása. A tanulóknak meg kell ismerniük az elsődleges és másodlagos források kezelésének szabályait. Az anyaggyűjtéshez nélkülözhetetlen a könyvtárban (kézikönyvek, lexikonok, ismeretterjesztő folyóiratok stb.), valamint az elektronikus adatbázisokban való tájékozódás készségének kialakítása és fejlesztése. De talán még ennél is fontosabb a műismeret, az egyetemes színpadi tánc történetének legfontosabb alkotásai ismerete és elhelyezése az adott történeti és művészettörténeti korszak kontextusában.

A tánc történet egyben főiskolai tantárgy is, melyet az érettségi után, a 3. főiskolai évben szigorlattal zárul.

11. évfolyam

A rendelkezésre álló órakeret az első és a második félévben is 37-37 óra.

	Az őskor tánc kultúrája és ennek 20-21.	Órakeret 4
--	--	-------------------

Tematikai egység	Az őskor táncművészete és ennek 20-21. századi vonatkozásai	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	Szakmai ismeretek nincsenek. A többi tantárgyban szerzett ismeretek jelenthetnek előzetes tudást.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Időben és térben való tájékozódás, a különböző korok összekapcsolása, általános esztétikai alapozás.	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
A tánc történet forrásai és a segédtudományok. A törzsi táncok tartalmi és formai jegyei. Ábrázoló és nem ábrázoló táncok. A varázsló mint ősművész. A szertartás, a mágia fogalma. Néprajzi ismeretek, vonatkozások. Az ősi formák és tartalmak modern koreográfusok műveiben (Maurice Béjart, Jiri Kylian és mások).		<i>Földrajzi, történelmi, művészettörténeti ismeretek az őskorról.</i>
Kulcsfogalmak	törzsi kultúra, varázsló, sámán, közhasználatú táncok, beavatás, transzállapot, művészi átélés, utánczás, koreográfia, művészi tánc.	

Tematikai egység	A reneszánsz táncművészete	Órakeret 6 óra
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
A tánc szerepe a reneszánsz társadalomban. Tánc és viselkedéskultúra, tánc és öltözködés. A reneszánsz táncmester (maestro di ballo) helye és szerepe kora művészeti életében. <i>A ballo</i> és a danza. A színpadi tánc nyelvezetének kialakulása. Reneszánsz táncmesterek: Domenico da Ferrara, Fabritio Caroso, Antonio Cornazzano, Guglielmo Ebreo, Cesare Negri, Thoinot Arbeau A korszak társastáncjai	A perspektíva fogalmának táncszínpadi értelmezése, térformák ismerete. Reneszánsz tánckönyvek szövegeinek olvasása és értelmezése a tánc szempontjából.	Történelmi és irodalmi ismeretek, reneszánsz zene és képzőművészet
Kulcsfogalmak	Ballo, danza, maestro di ballo, tionfo, intermedium, etikett, perspektíva, táncírás, táncpárok, tánckönyvek, anatómia	

Tematikai egység	A barokk táncművészete	Órakeret 6 óra
------------------	------------------------	----------------

Tematikai egység	A barokk táncművészete	Órakeret 6 óra
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
A kora barokk tánceseményei <i>Ballet comique de la Reine</i> Az udvari balett fogalma, szerkezete, formakultúrája A balett mint a reprezentáció eszköze XIV. Lajos udvarában: <i>Az éjszaka királyi balettje</i> Moliere és Lully szerepe a tánc történetben: <i>Az úrhatnám polgár</i> A Királyi Táncakadémia szerepe a tánc történetben Feuillet tánclejegyzési módszere Barokk társastáncok	Stílusérzék fejlesztése	Történelem, irodalom, zene, színház
Kulcsfogalmak	udvari balett, entrée, divertissement, danseur noble, szvit, opera-balett, Napkirály, scenográfia, akadémikus balett, tér-használat, terminológia,	

Tematikai egység	Rokokó és felvilágosodás: Jean-Georges Noverre reformjai	Órakeret 6 óra
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
A felvilágosodás esztétikája a táncművészetben Jean-Georges Noverre (1727-1810) pályafutása és reformjai <i>Levelek a táncról és a balettekről</i> A tánc a nyilvános színházban Noverre hatása és tanítványai: Salvatore Vigano, Jean Dauberval G. Angiolini és Hilverding Rokokó balerinák A francia forradalom hatása a táncra: <i>A rosszul őrzött lány (1789)</i>	A Noverre-levelek elemzése és értelmezése	Kultúrtörténet, irodalom, történelem, művészettörténet
Kulcsfogalmak	ballet d'action, pas d'action, pantomim, dramaturgia, balett komédia	

Tematikai egység	A romantika korszakának táncművészete	Órakeret 15 óra
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
A romantikus esztétika megfogalmazódása a balettszínpadon (Théophile Gautier)	Mivel ezúttal már teljes egészében nézhető művekről esik szó, ezért a műelemző készség	Irodalom, zene, kultúrtörténet, művészettörténet

<p>megfogalmazódása a balettszínpadon (Théophile Gautier)</p> <p>A romantikus balett fogalma, műfaji sajátosságai</p> <p>A Szilfid (1832)</p> <p>a Giselle (1841)</p> <p>Pas de Quatre (1845)</p> <p>A romantikus balettművészet nagy alakjai: Philippo és Marie Taglioni, Jules Perrot, Carlotta Grisi, Fanny Elssler, Carlo Blasis, Auguste Bournonville</p> <p>a balettzene kérdései</p>	<p>egészében nézhető művekről esik szó, ezért a műelemző készség elsajátítása lesz az egyik legfontosabb cél , stílusérzék fejlesztése, műismeret</p>	<p>kultúrtörténet. művészettörténet</p>
<p>Kulcsfogalmak</p>	<p>tündér-romantika, nemzeti romantika, spicc-technika, karaktertánc, pas de deux, port de bras, l'art pour l'art, fehér balett, romantikus „tütü”, balerina-kultusz, balett-betét, narratívítás, tánckritika</p>	

2. félév

Tematikai egység	A magyar tánc történet a kezdetektől a romantika korszakáig	Órakeret 6 óra
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>A magyar tánc történet forrásai</p> <p>A tánc a magyar feudális udvarokban és a reneszánszban (Zsigmond király, Bethlen Gábor és Hunyadi Mátyás udvarában)</p> <p>A magyar barokk kastélyszínházak táncélete</p> <p>Tánc a reformkorban: az első kőszínházak, az első magyar táncosok és táncosnők. a nemzeti táncjáték fogalma</p> <p>Szöllősy-Szabó Lajos (1803-1882): Körmagyar</p>	<p>Saját nemzeti tánc kultúránk ismerete, beillesztése a korszak történetébe, a rendelkezésre álló irodalmi források értelmezése</p>	<p>Történelem, irodalom, zene</p>
<p>Kulcsfogalmak</p>	<p>fégyvertánc, hajdútánc, botoló, toborzó, verbunkos, csárdás, legényes, karikázó, ungaresca, arlekináda, eszményi balett</p>	

Tematikai egység	A századforduló táncművészete	Órakeret 4 óra
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>A megváltozott közönség igények hatása a táncra: szórakoztatás, látványosság,</p>	<p>A szórakoztató tánc műfajának elhelyezése a színpadi tánc fogalomrendszerében</p>	<p>Képzőművészet, zene,</p>

.A megváltozott közönség igények hatása a tánkra: szórakoztatás, látványosság, technikai vívmányok: az Excelsior c. balett (1881, Milánó) A társastáncok virágzása A forrás (1866) A Coppélia (1870) A Sylvia (1876) Delibes és a balettzene	A szórakoztató tánc műfajának elhelyezése a színpadi tánc fogalomrendszerében	Képzőművészet, zene,
Kulcsfogalmak	keringő, operett, varieté színház, popularitás	

Tematikai egység	A klasszikus balett korszaka a 19. század második felében	Órakeret 7 óra
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Az orosz balettművészet megszületése: iskolák és társulatok alapítása, támogatása A romantikus tradíció megjelenése Oroszországban (francia balettmesterek) Marius Petipa (1818-1910) élete és munkássága Don Quijote Csipkerózsika A hattyúk tava Rajmonda/A diótörő A klasszikus balett műfaji jellemzői Lev Ivanov (1834-1901) Csajkovszkij és a balettzene	A színpadi gyakorlatban már ismert és táncolt művek történetének megismerése, a balett-repertoár legalapvetőbb műveinek ismerete stílusismeret műelemzés	Történelem, zene
Kulcsfogalmak	klasszikus balett, balettkar, rond de jambe fouetté, grand pas de deux, pas de trois, pas de cinque, pas de six	

12. évfolyam

A 12. évfolyam tánc történeti tananyaga valójában a 20. század első felének egyetemes és magyar eseményeit és jelenségeit dolgozza fel szorosan kapcsolódva a korszak művészeti és társadalmi jelenségeihez.

1. félév:

Tematikai egység	A Gyagilev-féle Orosz Balett története	Órakeret 37 óra
Témák Szergej Pavlovics Gyagilev (1872-1929) élete és munkássága A Gyagilev-féle Orosz Balett társulatának története és jelentősége a tánc történetben Jelentős táncos	Fejlesztési követelmények A társ művészetek „együttműködése” hatásának fontosságát kell megérteniük a modern balettművészet fejlődésében. A nagy táncos egyéniségek, példaképek feldolgozása.	Kapcsolódási pontok Képzőművészet: a 20. század elejének „izmusai”, Picasso és a tánc kapcsolat a zenei és irodalmi mozgalmakkal és irányzatokkal

története és jelentősége a táncörténetben Jelentős táncos egyéniségek (Anna Pavlova, Tamara Karsavina, Vaclav Nizsinszkij) Mihail Fokin koreográfiái és reformjai: Les Sylphides (Chopiniana), Polovec táncok, A tűzmadár, Petruska, A rózsa lelke Fokin tézisei Vaclav Nizsinszkij koreográfiái: Egy faun délutánja, A tavaszi áldozat, Játékok Leonide Massine koreográfiái: A háromszögletű kalap, Parádé, Pas d'acier Broniszlava Nizsinszka koreográfiái: Menyegző, Les Biches, A kék vonat George Balanchine munkásságának korai évei: Apolló, A tékozló fiú Közönség és sajtó A Gyagilev-féle Orosz Balett hatása a 20. század táncművészetére	fejlődésében. A nagy táncos egyéniségek, példaképek feldolgozása. Műismeret, forrásismeret	mozgalmakkal és irányzatokkal
Kulcsfogalmak	egyfelvonásos műforma, szimfónikus balett, folklorizmus, avantgarde, neoklasszicizmus, szecesszió,	

2. félév

Tematikai egység	Az amerikai modern tánc kezdetei a 20. század első évtizedeiben	Órakeret 5 óra
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Előzmények Elméleti alapozók: Emile-Jaques Dalcroze (1865-1950) és Francois Delsarte (1811-1871) Az úttörők nemzedéke: Isadora Duncan (1878-1927), Loie Fuller (1862-1928) Ruth Saint-Denis (1877-1968), Ted Shawn (1891-1972) A Denishawn iskola A modern tánc alapvető jellemzői	a modernség fogalmának megértése a táncban, stílusérzék és kritikai érzék fejlesztése, források ismerete, olvasása	Történelem, filmművészet
Kulcsfogalmak	szabad tánc, modern tánc, solar plexus, mezítlásos táncosnő, szerpentin tánc, eurytmia, test, izoláció, tengely, talaj- és térhasználat, orientális tánc, torna,	

Tematikai egység	A magyar balett története a romantikától 1944-ig	Órakeret 10 óra
------------------	--	-----------------

Tematikai egység	A magyar balett története a romantikától 1944-ig	Órakeret 10 óra
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Tánc a Nemzeti Színházban, vendégjátékok Az Operaház megnyitása, balettkar, balettrepertoár, Koreográfusok: Campilli Frigyes, Mazzantini Lajos, Guerra Miklós, Brada Ede, Jan Cieplinsky Balettrepertoár és együttes-építés Korszakos vendégjátékok és hatásuk Harangozó Gyula(1908-1974) munkásságának első periódusa Bartók-balettek	forrásismeret, a források értékelése, a korszak művészetelméleti kérdéseinek megértése	Történelem, kultúrpolitikai jelenségek, zene
Kulcsfogalmak	nemzeti balett, repertoár, közönségnevelés, kultúrpolitika, recepció, vendégjáték, kritika, sajtó	

Tematikai egység	A magyar mozdulatművészet története	Órakeret 10 óra
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
A modern tánc és a mozdulatművészet fogalmi Dienes Valéria(1879-1978) munkássága: iskola, koreográfiák Madzsar Jászi Alice(1877-1935) munkássága Szentpél Olga(1895-1968) munkássága A mozdulatművészet hatásai	Források kezelése, véleményformálás, stílusok, iskolák, alkotói elvek összehasonlítására való képesség kialakítása és fejlesztése	történelem, irodalom, zene, színház
Kulcsfogalmak	mozdulatművészet, orkesztika, mozdulatelemzés, mozdulatkórus, női torna, testkultúra, misztériumjáték	

Budapest, 2013. március 12.

Major Rita
tanszékvezető főiskolai tanár

